

Motion till riksdagen

1989/90:Bo19

av Rosa-Lill Wählstedt m.fl. (s)

med anledning av prop. 1988/89:154 om en
ny regional statlig förvaltning

Bakgrund

Den nuvarande statliga länsförvaltningen formades på 40- och 50-talen, då vi efter kriget skulle bygga upp den svenska välfärdsstaten. En organisation som säkert var anpassad för den tidens uppgifter.

Relativt snart upptäckte man problemen med många små och sektoriserade myndigheter. Den önskvärda samordningen gick förlorad. Redan 1950 uppmärksammades problemet i en statlig utredning.

1960- och 1970-talen innebar att den regionala nivåns betydelse i samhällsbyggandet ökade. 1970 genomfördes en partiell reform av den regionala förvaltningen, då länsstyrelsen bl.a. fick en lekmannastyrelse. Härigenom fick länet ett demokratiskt inflytande över arbetet i länsstyrelsen. Genom reformen inordnades bygg- och planfrågor, miljöfrågor och lantmäterifrågor i länsstyrelsen. Erfarenheterna av denna reform är goda.

Nästa stora steg var att skattemyndigheten bröts ut ur länsstyrelsen 1987. Genom detta blev länsstyrelsens samhällsplanerande och samhällsbyggande roll allt tydligare.

Parallellt med detta påbörjades i Norrbotten försök med samordnad regional förvaltning. Försöken skulle utgöra underlag för en bred reform.

Motiv för reformen

I propositionen anger departementschefen som motiv, att den nuvarande sektoriseringen motverkat behovet av kraftsamling, överblick och slagkraft. Sektoriseringen försvårar också avvägningen mellan olika intressen. Den nuvarande ordningen är enligt vår mening också resursslösande, då det är betydligt dyrare att driva samma verksamhet i många myndigheter jämfört med att ha verksamheten samlad i en.

Sammanfattningsvis anser vi att det är ytterligt angeläget att snarast reformera den regionala förvaltningen. I huvudsak ansluter vi oss till de motiv som departementschefen anger.

Reformens omfattning

Syftet med reformen är att samla all statlig samhällsplanering på den regionala nivån i en organisation.

Mot den bakgrunden är departementschefens förslag enligt vår mening

inte tillräckligt. Till den nya länsstyrelsen ska enligt förslaget föras jordbruksfrågor (lantbruksnämnden) och skolfrågor (länskolnämnden) samt vissa smärre andra frågor. Från länsstyrelsen försvinner lantmäterifrågorna.

Viktiga frågor som sysselsättningsfrågor (länsarbetsnämnden), vägfrågor (vägförvaltningen), arbetsmiljö (yrkesinspektionen), vuxenstudiestöd (vuxenutbildningsnämnden), bostadsfrågor (länsbostadsnämnden) och skogsfrågor (skogsvårdsstyrelsen) lämnas utanför.

Enligt vår mening bör samtliga dessa regionala myndigheter ingå i den nya länsstyrelsen. Alla har viktiga arbetsuppgifter i samhällsbygandet. För att kunna arbeta över hela samhällsplaneringsregistret måste dessa sammanföras i den nya myndigheten.

Nu angivna myndigheter har arbetsfält som ligger nära länsstyrelsens nuvarande verksamheter. De regionalpolitiska frågorna och sysselsättningsfrågorna går hand i hand med arbetsmarknadspolitiken. Inom regeringens kansli tillhör de arbetsmarknadsdepartementet. Länsstyrelsens arbete med den yttre miljön har samma utgångspunkter, samma problemområden som det inre miljöarbete som bedrivs av yrkesinspektionen. Vuxenstudiestöd hänger intimt samman med övrig utbildningsplanering. Skogsfrågorna och jordbruksfrågorna är invädda i varandra osv. Vår uppfattning är att starka skäl talar mot att dessa myndigheter ska stå utanför den nya länsstyrelsen.

Den nya länsstyrelsens inre organisation

Skälet till reformen har varit behovet av samordning av den regionala statliga förvaltningen.

Enligt vår uppfattning skall den inre organisationen spegla detta genom en stark styrelse som håller samman och drar upp riktlinjer för verksamheten, en verksamhet vars uppgift är övergripande och samordnande, samt i övrigt moderna organisationsprinciper som målstyrning, uppföljning av resultat och utvecklad personalpolitik. När det gäller formen för det inre arbetet i övrigt blir det då naturligt att varje myndighet grupperar sig på det sätt som är effektivast för att lösa just det länets viktiga framtidsfrågor.

I propositionen föreslås dock att länsstyrelsen skall bilda nämnder för de skilda sektorerna. Denna ordning förstärker enligt vår mening sektoriseringen jämfört med vad som gäller i dag. Styrelsens samordnande möjligheter minskas.

Om det nu lämnade förslaget genomförs blir också ansvarsfördelningen än tydligare. Liksom hittills kommer landstingen att utse samtliga ledamöter i styrelsen medan regeringen kommer att utse majoriteten i nämnderna. Härigenom har skapats två skilda politiska nivåer med olika valsätt för att bedriva en gemensam och samordnad verksamhet. Enligt vår mening är detta inkonsekvent. I stället anser vi att det samlade politiska ansvaret ska ligga hos styrelsen. Om sedan styrelsen vid sidan av sitt arbete vill inrätta särskilda råd, där viss sakkunskap kan knytas till verksamheten eller om styrelsen önskar delegera vissa frågor till delegationer ur styrelsen bör detta vara en sak som styrelsen själv beslutar om.

Den i propositionen föreslagna ordningen med en styrelse på 14 personer, med minst fem obligatoriska nämnder med 11 ledamöter i vardera samt sup-

pleanter, medför att ca 120 förtroendevalda kommer att vara involverade i nämnd- och styrelsearbetet. Antalet tjänstemän i en normal länsstyrelse kommer att vara drygt 200. Även detta speglar obalansen i det framlagda förslaget. Eftersom landshövdingen föreslås bli ordförande i samtliga nämnder kommer dennes tid att bindas i återkommande interna sammanträden, dels i form av nämndsamtmanträden, dels i form av förberedelser för dessa. Enligt vår uppfattning bör länsledningens tid användas för kontaktskapande och initiativtagande verksamhet i utvecklingsfrågor.

Om vi ser till dagens styrelsearbete inom länsstyrelserna hinner styrelsen nu diskutera och ta ställning till viktiga principiella och övergripande frågor samt större enskilda ärenden.

Det presenterade förslaget innebär att dessa ärenden flyttas till nämnderna samt att de ställningstaganden och beslut som f.n. fattas av tjänstemännen lyfts till nämnderna. Det första alternativet försämrar länsstyrelsens möjligheter till samordning och det senare innebär att målstyrningen upphävs och ersätts med detaljstyrning.

Mot denna bakgrund är vår bestämda uppfattning att förslaget inte ska genomföras i den del det avser inrättande av nämnder inom den nya länsstyrelsen.

Ekonomi

För att verksamheten ska kunna bedrivas samordnat fördras att den nya länsstyrelsen fritt kan använda sina ekonomiska resurser för att uppnå satta mål. Den nuvarande ordningen med att anslag fördelas via skilda centrala ämbetsverk till den regionala nivån måste upphöra. Samtliga medel bör tilldelas den nya regionala organisationen via ett samlat anslag av regeringen. Således bör i anslaget också ingå kostnader för lokaler. Hur sedan den nya länsstyrelsen löser lokalfrågan bör vara myndighetens ansvar.

Hemställen

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anføres om organisationen av den nya regionala statliga förvaltningen.

Stockholm den 4 oktober 1989

Rosa-Lill Wählstedt (s)

Sture Ericsson (s)

Maud Björnemalm (s)

Håkan Strömberg (s)